

Židovské muzeum v Praze si v říjnu připomene 20 let své samostatnosti

http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/1400395

- výročí, Židovská obec v Praze
- 21. 9. 2014

Španělská synagoga v Praze Foto: Jana Šustová

Počátkem příštího měsíce si Židovské muzeum v Praze připomene 20 let své činnosti jako samostatné, nepříspěvkové instituce. Na podzim 1994 bylo tehdejší Státní židovské muzeum navraceno české a moravské židovské komunitě: sbírky byly předány Federaci židovských obcí v České republice, pražské historické synagogy Židovské obci v Praze. Tyto instituce spolu s ministerstvem kultury pak daly vzniknout zájmovému sdružení právnických osob – dnešnímu Židovskému muzeu v Praze.

Historie Židovského muzea v Praze v mnohém odráží dějiny českých a moravských Židů. Založeno roku 1906 zmnožilo své sbírky za tragických válečných okolností. Na prahu druhé světové války žilo v Čechách a na Moravě na 118 000 Židů a inventář muzea čítal přibližně 1000 položek.

V květnu 1945 již počet inventárních muzejních čísel přesáhl 100 000 a na 80 000 českých a moravských Židů, obětí německého nacismu, bylo mrtvo. Věcí přibývalo a lidí ubývalo. Místo živých bytostí zůstaly předměty, jež lidem patřily.

Obřadní síň v Praze Foto: Jana Šustová

Nejen proto však pražskému Židovskému muzeu připadlo v domácím židovském povědomí tak významné místo; přeživším i jejich potomkům bylo památkem, ale i klenotem: připomínkou vyražděných židovských obcí, a neméně institucí schraňujících umělecké artefakty a archivní dokumenty, podávající jedinečné svědectví o více než tisíciletí židovského života u nás.

Současně Židovské muzeum představovalo i symbol: Co bylo Židům v letech nacistické okupace ukradeno a v letech komunistické diktatury upíráno, to se v čase znovunabyté svobody mělo navrátit pod jejich správu. A bylo štěstí, že o této otázce se v roce 1994 dalo jednat s tehdejším ministrem kultury Pavlem Tigridem, jednou z nejvýznačnějších osobností české moderní historie.

Vzpomínám si, jak v květnu toho roku Pavel Tigrid za přítomnosti zástupců Federace židovských obcí v České republice a Židovské obce v Praze požádal své spolupracovníky, aby navrhli způsob, jak Státní židovské muzeum vyjmout z kurately státu a předat je židovské komunitě. Byla to odvážná myšlenka, protože ve stejné době byla česká vláda vystavena žádostem z Izraele, aby tam přešla co největší část sbírek.

Pochybnosti, že se české židovské společenství dokáže o muzeum postarat, byla zřejmá i mezi některými českými politiky. Při onom jednání jeden z vysoce postavených úředníků ministerstva vznesl proti záměru Pavla Tigrida námitky. Pavel Tigrid je vyslechl a řekl:

„My jsme se ale nesešli proto, abychom řešili, proč pražské židovské muzeum vrátit nelze. My jsme tady proto, abychom ho co nejrychleji navrátili těm, kteří ho založili, jimž náleželo a opět jim náležet musí.“

Jsem přesvědčen, že nebýt Pavla Tigrida, status muzea by se dodnes nezměnil. Židovská komunita byla ovšem změně nápomocna: Její představitelé pomáhali hledat co nejlepší model budoucí instituce, aby byla zachována ve své celistvosti, a současně vyjmuta z rukou státu. Účast jednoho jeho zástupce v muzejní správní a dozorčí radě byla spíše požadavkem židovské komunity než ministerstva kultury: Ve vzájemném srozumění se tak dávalo najevo, že Židovské muzeum v Praze bylo a je institucí, která se považuje i za součást českého kulturního dědictví.

A 13. října 1994 bylo možno v historické radnici pražské židovské obce slavit. Za účasti prezidenta Václava Havla, ministra Pavla Tigrida a dalších vysokých představitelů vlády a státu bylo obnovené Židovské muzeum v Praze slavnostně inaugurováno.

Autor je ředitelem Židovského muzea v Praze.

Autor: Leo Pavlát